

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 29 december 2000

T 5119-99

KLAGANDE

3S Swedish Special Supplier Aktiebolag, 556377-2226, Kristinelundsgatan 1,
411 37 GÖTEBORG

Ombud: advokaten Carl-Einar Mellander, Västra Hamngatan 12,
411 17 GÖTEBORG

MOTPART

Sky Park Aktiebolag, 556456-4606, Grev Turegatan 19, 114 38 STOCKHOLM

Ombud: advokaten Mats Hugoson, Box 5747, 114 87 STOCKHOLM

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd 1, dom den 11 november 1999 i mål T 5807-99

Hovrättens dom

se Bilaga

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

3S Swedish Special Supplier Aktiebolag skall ersätta Sky Park Aktiebolag för rättegångskostnader i Högsta domstolen med niotusen (9 000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom tills betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

3S Special Supplier Aktiebolag (3S) har yrkat bifall till sin i hovrätten förda talan.

Sky Park Aktiebolag (Sky Park) har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Sedan skiljenämnden i ett skiljeförfarande som pågår mellan parterna uppmanat dessa att till nämnden inbetala ett förskott på skiljedomskostnaderna erlade 3S sin andel medan Sky Park förklarade sig inte ha för avsikt att ställa något förskott. 3S erlade därefter även Sky Parks andel.

Frågan i målet är huruvida Sky Park skall förpliktas att under pågående skiljeförfarande ersätta 3S för inbetalningen av hälften av förskottet. Parterna är överens om att allmän domstol är behörig att pröva tvisten.

Den aktuella frågan har inte fått någon lösning i lag, varken i den äldre lagen (1929:145) om skiljemän, vilken är tillämplig på skiljeförfarandet mellan parterna, eller i den nya lagen (1999:116) om skiljeförfarande.

3S har hävdad att skiljeavtalet innebär en skyldighet för vardera parten att lojalt medverka till att förfarandet kommer till stånd och att en parts underlåtenhet att ställa sin del av förskottet till skiljenämndens förfogande utgör ett avtalsbrott som medför skyldighet att omedelbart hålla den part skadeslös som nödgats erlægga motpartens del av förskottet.

Frågan om parts rätt att i förevarande situation omedelbart göra en regressrätt gällande gentemot den andra parten kan inte bedömas utan beaktande av de regler som gäller beträffande parternas ansvar för ersättningen till skiljemännen, dvs skiljedomskostnaderna, och deras skyldighet i förhållande till skiljemännen att erlægga begärt förskott.

Parterna är, om annat inte överenskommits, solidariskt betalningsansvariga för skiljedomskostnaderna. I skiljedomens får, om annat inte överenskommits, skiljemännen på begäran av part ange hur kostnaderna slutligt skall fördelas mellan parterna. (Se 23 och 24 §§ 1929 års lag respektive 37, 39 och 42 §§ 1999 års lag.) Det solidariska betalningsansvaret gentemot skiljemännen kan leda till att vinnande part får stå för hela kostnaden, om förlorande part saknar betalningsförmåga. Redan då en part ingår ett skiljeavtal måste han därför beakta risken att motparten är eller kan komma att bli insolvent (jfr SOU 1994:81 s 198 och prop 1998/99:35 s 164 f).

I enlighet med tidigare praxis, som numera kodifierats i 38 § 1999 års lag, får skiljemännen begära säkerhet för skiljedomskostnaderna. Som säkerhet räknas även sådant förskott varom fråga är i målet. Skiljemännens begäran om förskott sanktioneras av att de, om förskott inte lämnas, får helt eller delvis avsluta förfarandet. Parterna har inte gjort någon invändning mot att skiljemännen i det

aktuella skiljeärendet ansett sig ha motsvarande befogenhet. Någon betalningsskyldighet gentemot skiljemännen, som kan utkrävas i exekutiv väg, föreligger emellertid inte.

Om den ena parten inte erlägger sin del av förskottet tillgodoses den andra partens intressen därigenom att han, om han vill, kan erlægga hela beloppet själv eller, i stället för att fortsätta skiljeförfarandet, väcka talan vid domstol. Han kan inte vända sig till domstol med ett yrkande om att den betalningsovilliga parten skall förpliktas att erlægga sin del av förskottet till skiljemännen. (Jfr, angående talerätten, NJA 1984 s 215.)

Den part som har erlagt en större del av skiljedomskostnaderna än han enligt skiljedomen slutligt skall stå för har regressrätt gentemot den andra parten. En vinnande part som erlagt sin andel av förskottet har således rätt att regressvis kräva tillbaka det erlagda beloppet av förlorande part, medan en förlorande part som erlagt hela förskottet inte kan kräva någon ersättning alls. Hur det slutliga inbördes betalningsansvaret mellan parterna ser ut är emellertid ovisst fram till dess att tvisten avgjorts.

Vad frågan i målet gäller är, om den part som erlagt hela förskottet skall ha en temporär regressrätt avseende halva förskottsbeloppet, vilken skall kunna utövas oberoende av hur parternas inbördes betalningsansvar i anledning av den slutliga skiljedomen kommer att se ut.

En sådan regressrätt skulle emellertid inte vara oproblematiske. Till att börja med kan konstateras att den inte är förenlig med det förhållandet att part inte, i egentlig mening, är betalningsskyldig för beloppet i förhållande till skiljemännen. En temporär regressrätt av nu diskuterat slag ger vidare upphov till vissa rättstekniska komplikationer, bl a på grund av att olika exekutionstitlar kan komma att utfärdas beträffande samma belopp, liksom avseende regleringen då säkerhet ställs i annan form än förskott. Frågan har också övervägts i förarbetena till 1999 års

lagstiftning. Skiljedomsutredningen anförde härvid, å ena sidan, att det kunde vara av värde att den part som ställt hela säkerheten skulle kunna skaffa sig en exekutionstitel som tvingade motparten att återgälda halva säkerheten och att man skulle kunna ge skiljemännen möjlighet att meddela en särskild skiljedom i frågan, men samtidigt, å andra sidan, att det dyker upp åtskilliga komplikationer när man granskar hur de tilltänkta reglerna närmare borde utformas och att frågan inte motiverade en omfattande och komplicerad reglering. Utredningen valde därför att avstå från att föreslå några regler som ger parten en sådan rätt. (Se SOU 1994:81 s 198 f, jfr prop 1998/99:35 s 165.) Under dessa förhållanden kan det inte vara ändamålsenligt att i rättspraxis införa en regel om temporär regressrätt utan att samtidigt kunna lösa de problem som en sådan regressrätt för med sig i olika hänseenden.

Någon rätt för part, som erlagt hela det av skiljemännen begärda förskottet, att under pågående skiljeförfarande göra gällande regressrätt gentemot den andra parten kan på grund av det anförda inte anses föreligga, såvida inte parterna har träffat överenskommelse därom.

Hovrättens domslut skall därför fastställas.

Torkel Gregow
SET först.

Lars K Beckman

Svensson

Svensson Lennander

Ingemar Westlander

Kayson Bergkvist

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gregow (skiljaktig), Lars K Beckman, Svensson, Lennander (referent) och Westlander
Föredragande revisionssekreterare: Bergkvist

Ordföranden, justitierådet Gregow, är skiljaktig beträffande motive-
ringen och anför:

”3S Swedish Special Supplier Aktiebolag (3S) har till stöd för sitt yrkande åberopat det mellan 3S och Sky Park Aktiebolag (Sky Park) träffade skiljeavtalet och hävdar att Sky Park på grund av sin förpliktelse att lojalt medverka till skiljeförfarandet är gentemot 3S skyldigt att erlagga sin del av begärt förskott till skiljenämnden. 3S menar att vad som enligt lag gäller om skiljemännens rätt till förskott och om verkan av att begärt förskott inte betalas saknar all betydelse för frågan om parts regressrätt grundad på skiljeavtalet.

Trots det sätt på vilket 3S sålunda för sin talan är det ofrånkomligt att vid frågans bedömning beakta vad som enligt lag gäller i fråga om förskott till skiljemän. 3S för ju sin talan mot bakgrund av tillämpningen av vad som antas gälla enligt lag i fråga om förskott, och innebörden av gällande lag är också av intresse vid beaktande av konsekvenserna av den ståndpunkt som 3S hävdar.

Enligt 38 § första stycket 1999 års lag om skiljeförfarande gäller att skiljemännen får begära säkerhet för sin ersättning, att, om en part inte inom bestämd tid har ställt sin andel av begärd säkerhet, motparten får ställa hela säkerheten samt att, om begärd säkerhet inte ställs, skiljemännen får helt eller delvis avsluta förfarandet. Som säkerhet räknas även sådant förskott som det är fråga om i målet. Vidare gäller enligt 5 § 3 samma lag att en part förlorar sin rätt att åberopa skiljeavtalet som hinder för rättegång, om parten inte i rätt tid ställer sin andel av begärd

säkerhet för ersättningen till skiljemännen; den andra parten är alltså då oförhindrad att väcka talan i saken vid domstol. Parterna har inte gjort någon invändning mot att skiljemännen i det aktuella skiljeärendet, beträffande vilket 1929 års lag om skiljemän är tillämplig, ansett sig ha motsvarande befogenheter.

Skiljemän kan inte anses ha befogenhet att ålägga en part att betala begärt förskott och torde inte heller kunna utverka en exekutionstitel i frågan vid domstol. Part som erlagt sin del av begärt förskott lär inte heller kunna få den andra parten ålagd av domstol att betala den andra delen av förskottsbeloppet till skiljemännen; denna möjlighet torde falla redan på grund av bristande talerätt (jfr NJA 1984 s 215).

Vad nu sagts innebär att part i ett skiljeärende inte har någon skyldighet på grund av lag att betala förskott som skiljemännen begär; man kan ju inte tala om någon betalningsskyldighet i egentlig mening om inte betalningen kan utkrävas tvångsvis. Påföljden vid parts underlåtenhet att erlægga begärt förskott är i stället som nämnts – om inte den andra parten erlagt hela förskottet – att skiljemännen är berättigade att avsluta förfarandet, varefter den andra parten kan väcka talan i saken vid domstol.

Den argumentering som 3S för i målet innebär att en begäran om förskott från skiljemännen, som alltså enligt lag inte medför någon verklig betalningsskyldighet för part, till följd av den lojalitetsplikt som anses följa av skiljeavtalet skulle övergå till att bli en reell betalningsskyldighet. Ty bifall till 3S:s regresskrav innebär i realiteten att Sky Park blir betalningsskyldigt för begärt förskott, låt vara att betalningen till skiljemännen måste gå via 3S som lagt ut beloppet. Den allmänna lojalitetsplikt som kan följa av skiljeavtalet kan emellertid inte anses vara en tillräcklig grund för att skapa en betalningsförpliktelse för part, särskilt inte som den skulle innebära en ändring av den ordning som gäller enligt lag. För att en sådan för-

pliktelse skall föreligga bör krävas en särskild överenskommelse därom.

På grund av det anförda ansluter jag mig till den utgång som majoriteten kommit fram till.

Jag vill tillägga följande. Regleringen i 1999 års lag om skiljeförfarande beträffande ställande av säkerhet (förskott) – vilken antagits motsvara vad som gällt enligt 1929 års lag om skiljemän - ger, som framgår av det föregående, en part som av en eller annan anledning inte vill ha en prövning i ett skiljeförfarande möjlighet att obstruera. Om parten vägrar att erlagga begärt förskott är den andra parten hänvisad till att utsätta sig för större risk i kostnadshänseende än annars genom att betala även den delen av förskottet eller att avstå från skiljeförfarandet och i stället få saken prövad i domstol. Detta är i och för sig otillfredsställande men lagstiftaren har valt att stanna vid den nämnda lösningen, vilken avser att tillgodose skiljemännens intressen (se SOU 1994:81 s 198 f, jfr prop 1998/99:35 s 165). Ifall parter i ett skiljeavtal vill ha en annan ordning, som ger ett bättre skydd åt part som vill driva sin sak i skiljeförfarandet, bör krävas att parterna träffar en särskild överenskommelse därom.”

T.G.

SVEA HOVRÄTT
Avd. 01

DOM
1999-11-11

DT 42
Mål nr T 5807-99

Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätt, avd. 6, dom den 24 juni 1999
i mål nr T 6-3430-99, *se bilaga A*

KLAGANDE

3S Swedish Special Supplier Aktiebolag, 556377-2226,
Kristinelundsgatan 1, 411 37 GÖTEBORG

Ombud:

Advokaten Carl-Einar Mellander,
Västra Hamngatan 12, 411 17 GÖTEBORG

MOTPART

Sky Park Aktiebolag, 556456-4606,
Grev Turegatan 19, 114 38 STOCKHOLM

Ombud:

Advokaten Mats Hugoson,
Box 5747, 114 87 STOCKHOLM

SAKEN

Fordran på grund av utgivet förskott på skiljedomskostnad.

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten fastställer tingsrättens domslut i överklagad del.
2. 3S Swedish Special Supplier Aktiebolag skall ersätta Sky Park Aktiebolag dess rättegångskostnad i hovrätten med femtusensexhundra (5 600) kr, allt ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för hovrättens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN M.M. I HOVRÄTTEN

3S Swedish Special Supplier Aktiebolag (3S) har yrkat bifall till sin vid tingsrätten förda talan; dock att ränta skall utgå från och med den 23 februari 1999.

Sky Park Aktiebolag (Sky Park) har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för sin rättegångskostnad i hovrätten.

Hovrätten har med stöd av 50 kap. 13 § första stycket 3 rättegångsbalken, i enlighet med parternas uppfattning, företagit målet till avgörande utan huvudförhandling.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN

Parterna har till stöd för sin sak åberopat grunder och utvecklat talan väsentligen så som det finns redovisat i tingsrättens dom, med bl.a. följande tillägg och förtydliganden.

3S: Grunden för 3S' talan är inte lag utan avtal. Den enda rimliga tolkningen av detta avtal är att part är skyldig att efterkomma en begäran om förskott. Om part inbetalat förskottsbelopp för motparts räkning och detta förskottsbelopp är förfallet till betalning - i nu aktuellt fall den 22 februari 1999 - är domstolen skyldig att på grund av regresskravet förplikta Sky Park att betala det för Sky Park erlagda beloppet. Det är just nu under skiljeprocessen som det är angeläget att få fastslaget genom en exigibel dom att Sky Park är skyldigt att erlagga sin del av förskottet på skiljemännens arvode.

Sky Park: Anledningen till Sky Parks agerande är att det för Sky Park framstår som klart att 3S talan i skiljeprocessen är behäftad med rättsliga brister. Vidare har 3S bedrivit sin sak på ett sätt som är onödigt kostnadskrävande. För det fall att Sky Park skulle betala förskott och skiljenämnden skulle ogilla 3S talan, kommer Sky Park att få ett regresskrav mot 3S avseende erlagt förskott. Sky Park befarar att det skulle vara förenat med svårigheter att återkräva ett sådant belopp från 3S.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Den skiljeklausul som finns intagen i återförsäljaravtalet hänvisar till gällande svensk lag om skiljemän. Eftersom skiljeförfarandet inleddes före den 1 april 1999 är det lagen (1929:145) om skiljemän som skall tillämpas i fråga om skiljemannaförfarandet. Enligt den lagen fastställs parternas skyldighet att betala ersättning till skiljemännen först genom skiljedomen, jfr. 23 § i nämnda lag.

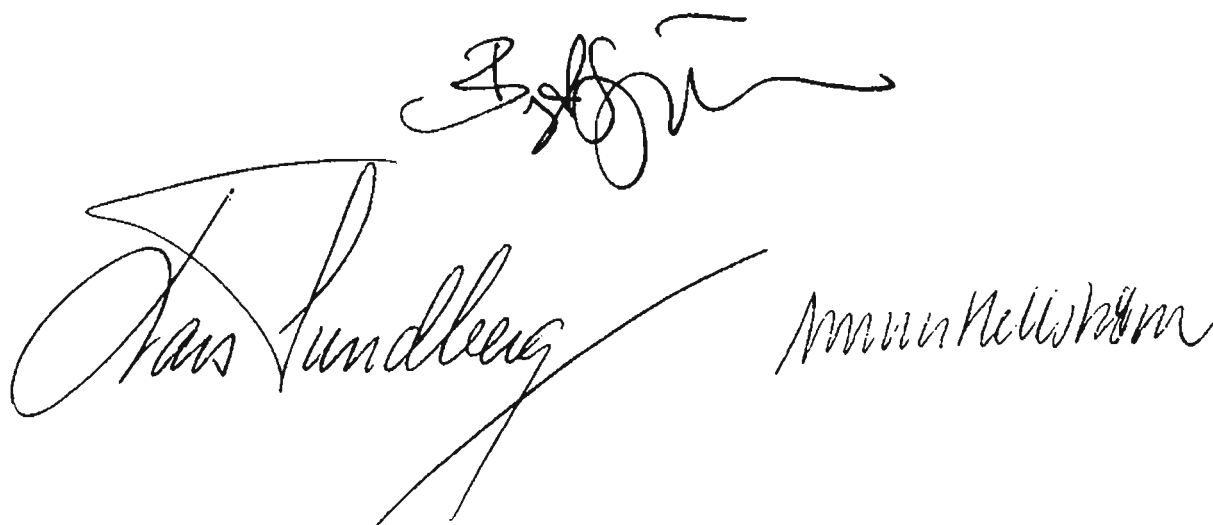
I praktiken har emellertid skiljemän ofta redan på ett tidigt stadium krävt att parterna skall betala förskott på ersättningen, vilket fungerat som säkerhet för skiljemännens framtida ersättning. Detta förfarande har också accepterats i praxis och är numera reglerat i den nya lagen (1999:116) om skiljeförfarande; se avsnittet under rubriken *Skiljedomskostnaderna*. Dessa bestämmelser och tidigare praxis syftar till att tillgodose skiljemännens intresse av att inte riskera att utföra arbetet utan att få betalt. Parterna har emellertid inte någon skyldighet gentemot skiljemännen att ställa den begärda säkerheten. Ställs inte säkerheten kan skiljemännen istället skilja sig från tvisten utan att avgöra den i sak. Förfarandet med säkerhet syftar emellertid inte på något sätt till att tillgodose parternas intresse av att säkerställa att de inte behöver stå för hela kostnaden själv (jfr. SOU 1994:81 s. 198-199 samt prop. 1998/99:35 s. 164-165). De är istället hänvisade till att i avvaktan på skiljedomen stå för hela beloppet själv.

Det anförda innebär att ett skiljeavtal som sådant inte kan anses innefatta en skyldighet att utge förskott till skiljemännen. Med hänsyn till det och då 3S inte har anført någon omständighet som ger anledning att frångå vad tingsrätten funnit skall dess dom stå fast.

Med denna utgång har 3S att ersätta Sky Park för dess rättegångskostnad även i hovrätten. Det finns inte anledning att frångå vad som yrkats i det avseendet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, *se bilaga B*

Överklagande senast 1999-12-09



The image shows three handwritten signatures in black ink. The top signature is 'Bengt Sjögren'. The bottom left signature is 'Lars Sundberg'. The bottom right signature is 'Annica Hellström'.

I avgörandet deltog hovrättslagmannen Bengt Sjögren, hovrättsrådet Lars Sundberg, referent, och t.f. hovrättsassessorn Annica Hellström. Avgörandet är enhälligt



SVEA HOVRÄTT

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Bilaga

B

Den som vill överklaga hovrättens avgörande skall göra detta genom att skriva till Högsta domstolen.

Skrivelsen skall dock skickas eller lämnas till hovrätten. Den skall ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av det överklagade avgörandet.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen skall pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast

1. om det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen
2. om det finns synnerliga skäl till en prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag och nummer för avgörandet),
3. den ändring i avgörandet som klaganden yrkar,
4. varför klaganden anser att avgörandet skall ändras,
5. de omständigheter som klaganden åberopar till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas,
6. de bevis som klaganden åberopar och vad han vill styrka med varje bevis.

meddelad i Stockholm

PARTER

Kärande

3S Swedish Special Supplier Aktiebolag, Björnåsgatan 22, 426 53 Västra Frölunda

Ombud: advokaten Carl-Einar Mellander, Advokataktiebolaget Affärsjuridik,
Västra Hamngatan 12, 411 17 Göteborg

Svarande

Sky Park Aktiebolag, Grev Turegatan 19, 114 38 Stockholm

Ombud: advokaten Mats Hugoson, Gernandt & Danielsson Advokatbyrå AB, Box 5747
114 87 Stockholm

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas
2. 3S Swedish Special Supplier Aktiebolag ska till Sky Park Aktiebolag utge ersättning för rättegångskostnader med tiotusen (10 000) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

BAKGRUND

Parterna i förevarande mål är parter jämväl i ett pågående skiljeförfarande. Skiljenämnden i det förfarandet har 1999-02-11 uppmanat parterna att som förskott på skiljedomskostnaderna till nämnden inbetala vardera 250 000 kr.

Sky Park Aktiebolag ("Sky Park") har i skrift 1999-02-22 meddelat skiljenämnden att Sky Park inte avser ställa förskott på skiljedomskostnaderna. Samtidigt förklarade sig Sky Park inte ha något att erinra mot att 3S Swedish Special Supplier Aktiebolag ("3S") ställde förskott på hela det begärda beloppet. Sedan 3S för sin del betalat in det begärda förskottet, 250 000 kr, bereddes 3S av skiljenämnden tillfälle att inbetala även det från Sky Park begärda förskottsbeloppet, dvs. ytterligare 250 000 kr.

3S betalade 1999-04-29 till nämnden in 250 000 kr för Sky Parks räkning.

YRKANDEN OCH GRUNDER

3S har yrkat att tingsrätten förpliktar Sky Park att omedelbart till 3S betala 250 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 23 februari 1999 till dess betalning sker.

Som grund för yrkandet har 3S anfört att skiljeavtalet, även om detta inte framgår av dess lydelse och saken ej heller berörts av parterna vid avtalets ingående, innefattar en förpliktelse för vardera parten att gentemot den andra partern fullgöra den ekonomiska förpliktelse som uppstår när skiljenämnden begär förskott för sina insatser. Sky Parks skyldighet att erlægga sin del av förskottsbeloppet följer sålunda av skiljeavtalet. En vägran att erlægga beloppet är ett avtalsbrott mot 3S, som nu på grund av sin inbetalning till skiljenämnden, har rätt till regress mot Sky Park.

Sky Park har bestritt käromålet.

Som grund för bestridandet har Sky Park anfört att det varken av lag eller rättspraxis följer någon skyldighet för part i en skiljetvist att betala förskott på skiljedoms-

kostnaderna. Sky Park har inte heller - vilket inte heller påstås av 3S - gjort något särskilt åtagande att erlagga sådant förskott. En skyldighet att göra detta kan inte heller "intolkas" i skiljeklausulen.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader vid tingsrätten.

Tingsrätten har med stöd av 42 kap 18 § rättegångsbalken företagit målet till avgörande utan huvudförhandling.

DOMSKÄL

3S saknar laga grund för sitt påstående att part i ett skiljeförfarande till följd av skiljeavtalet som sådant är skyldig att efterkomma en av skiljenämnden framställd begäran om förskott. Ej heller kan det förhållandet att part betalat in förskottsbelopp till skiljenämnden även för motparts räkning grunda någon rätt för parten att genom talan vid allmän domstol av motparten utfå motsvarande belopp.

Saken torde få sin lösning inom ramen för skiljeförfarandet genom att Skiljenämnden i skiljedomen tar ställning till hur skiljedomskostnaderna slutligt ska fördelas mellan parterna.


Käromålet ska sålunda ogillas.

Vid denna utgång ska 3S utge ersättning till Sky Park för dess rättegångskostnader. Sky park har yrkat sådan ersättning med 15 000 kr.

Tingsrätten finner med hänsyn till målets begränsade omfattning att ersättningen skäligen bör bestämmas till 10 000 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga (Dv 401 A)

Överklagande ställt till Svea hovrätt ska ha inkommit till tingsrätten
senast den 15 juli 1999.


Leif Carbell

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

Avskriften Kopian

överensstämmer med originalet.

